

Rafał Leśniczak

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Komunikowanie polskich biskupów w kontekście kryzysu pedofilii. W trosce o zasady skutecznej komunikacji

**The communication of Polish bishops in the context of the crisis of
pedophilia. Concern for the principles of effective communication**

ABSTRAKT

Celem publikacji jest analiza skuteczności komunikowania biskupów polskich w sytuacji kryzysowej, związanej z ujawnieniem w latach 2018–2019 przypadków nadużyć seksualnych niektórych polskich duchownych wobec nieletnich. W badaniach dokonano analizy Listu Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski (KEP) *Wrażliwość i odpowiedzialność* z 22.05.2019, oświadczenia Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka ws. filmu Tomasza Sekielskiego z 11.05.2019, oświadczenia przewodniczącego KEP abp. Stanisława Gądeckiego z 11.05.2019 oraz wywiadu Beaty Lubeckiej z Radia Zet z abp. Polakiem z 15.05.2019. Wykorzystano metodę analizy dyskursu oraz metodę analizy i syntezy.

SŁOWA KLUCZOWE:

komunikowanie, biskupi, pedofilia, opinia publiczna, Kościół katolicki

ABSTRACT

The purpose of the publication is to analyze the effectiveness of communication of Polish bishops in a crisis situation related to the disclosure in the years 2018–2019 of cases of sexual abuse of some Polish priests against minors. The study analyzed the Letter of the Permanent Council of the Polish Episcopal Conference (KEP) *Sensitivity and responsibility* of 22/05/2019, statements of the Primate of Poland Archbishop Wojciech Polak on the movie by Tomasz Sekielski from 11/05/2019, statements of the chairman of the KEP Archbishop Stanisław Gądecki from 11/05/2019 and the interview of Beata Lubecka from Radio Zet with Archbishop Polak from 15/05/2019. In the research were used the discourse analysis method and the analysis and synthesis method.

KEYWORDS:

communication, bishops, pedophilia, public opinion, Catholic Church

WYKAZ SKRÓTÓW

ISKK – Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego

List KEP – List Rady Stałej KEP *Wrażliwość i odpowiedzialność* z dnia 22.05.2019.
Oświadczenie PP – Oświadczenie Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka ws. filmu
Tomasza Sekielskiego

Oświadczenie przew. KEP – Oświadczenie przewodniczącego KEP abp. Stanisława
Gądeckiego

PiS – partia polityczna Prawo i Sprawiedliwość

Wywiad PP – Wywiad Beaty Lubeckiej z Radia Zet z abp. Polakiem

WPROWADZENIE

Celem artykułu jest analiza skuteczności komunikowania biskupów polskich w sytuacji kryzysowej, związanej z ujawnieniem w latach 2018–2019 przypadków nadużyć seksualnych księży katolickich wobec nieletnich. W analizowanym okresie miała miejsce emisja dwóch polskich filmów odnoszących się do grzechów duchownych: *Kler* w reżyserii Wojciecha Smarzowskiego (2018) oraz *Tylko nie mów nikomu* Tomasza Sekielskiego (2019)¹, które znacząco wpłynęły na ocenę wizerunku Kościoła katolickiego przez opinię publiczną w Polsce oraz na poziom zaufania społeczeństwa do tej instytucji². Szczególnie dzieło Sekielskiego spowodowało, że temat osób pokrzywdzonych przez księży pedofilów stał się dominującym tematem agendy polskich mediów w maju 2019 r.

---

¹ Pomiędzy 28.09.2018 a 31.12.2019 film *Kler* obejrzało w kinach ponad 5 milionów Polaków, co czyni dzieło Smarzowskiego najlepszym osiągnięciem w XXI wieku w Polsce. Por. „*Kler*” sprawił, że pobiliśmy rekord! W 2018 roku sprzedano ponad 57 milionów biletów do kin, 24.12.2018, <https://film.dziennik.pl/news/artykuly/587909, frekwencja-kinowa-2018-rekord-hity.html> (dostęp 10.09.2019 r.). Z kolei film *Tylko nie mów nikomu* w ciągu 7 dni od premiery, która miała miejsce 11.05.2019, odtworzono na kanale YouTube prawie 19,5 miliona razy, co dowodzi ogromnego zainteresowania filmem i problematyką w nim poruszoną. Por. „*Tylko nie mów nikomu*” – ile wyświetleń zdobył film o pedofilii w ciągu tygodnia od premiery?, 18.05.2019, <https://www.antyradio.pl/Film/News/Tylko-nie-mow-nikom-u-ile-wyswietlen-zdobyl-film-o-pedofilii-w-ciagu-tygodnia-od-premiery-31869> (dostęp 10.09.2019 r.).

² W *Komunikacie z badań CBOS nr 88/2019* (Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży) prezentującym reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży, można przeczytać, że po emisji filmu *Tylko nie mów nikomu*, znacząco pogorszyła się ocena działalności instytucji Kościoła. 51% badanych uznało reakcję polskiego Kościoła na ujawnione informacje o wykorzystaniu seksualnym za niewłaściwe. Por. także: *Reakcja Kościoła na ujawnione przypadki pedofilii (nie)właściwa? Sondaż CBOS*, 8.07.2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/602088,sondaz-cbos-kosciol-pedofilia-reakcja-polacy-dzieci-ksiadz.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

Temat przestępstw pedofilii popełnionych przez osoby duchowne wywołał różnorakie reakcje zarówno w środowiskach osób duchownych, katolików świeckich, a także osób nienależących do Kościoła katolickiego. Były to najczęściej wypowiedzi dotyczące restytucji szkód ofiarom nadużyć, poniesienia odpowiedzialności przez osoby, które popełniły czyny zabronione, i przez osoby współodpowiedzialne. Pojawiały się również kwestie dotyczące klerykalizmu, zмовy milczenia w instytucji kościelnej, ponadto tematy prewencji i wprowadzenia zasad ochrony małoletnich w Kościele³.

W niniejszych badaniach dokonano analizy Listu Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski (KEP) *Wrażliwość i odpowiedzialność* z 22.05.2019⁴, oświadczenia Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka ws. filmu Tomasza Sekielskiego z 11.05.2019, który jest jednocześnie delegatem KEP ds. ochrony dzieci i młodzieży⁵, oświadczenia przewodniczącego KEP abp. Stanisława Gądeckiego z 11.05.2019⁶ oraz obszernego wywiadu Beaty Lubeckiej z Radia Zet z abp. Polakiem z 15.05.2019, który jest dostępny na kanale Youtube, zaś stenogram rozmowy na stronie internetowej Radia Zet⁷. Ww. wypowiedzi potraktowano jako

---

³ Por. np. A. Antoń-Jucha, „Tylko nie mów nikomu” Tomasza Sekielskiego na YouTube. Film, który wstrząsnął Kościołem. Lubelskie komentarze, 12.05.2019, <https://www.dziennikwschodni.pl/lublin/tylko-nie-mow-nikomu-tomasza-sekielskiego-na-youtube-film-ktory-wstrzasna-l-kosciolem-lubelskie-komentarze,n,1000242705.html> (dostęp 10.09.2019 r.); *Lubelska debata o kondycji kościoła w Polsce. O. Ludwik Wiśniewski: „Oczekuję mocnych gestów od biskupów”*, 12.05.2019, <https://www.dziennikwschodni.pl/magazyn/lubelska-debata-o-kondycji-kosciola-w-polsce-o-ludwik-wisniewski-oczekuje-mocnych-gestow-od-biskupow,n,1000242598.html> (dostęp 10.09.2019 r.); R. Leśniczak, *Personalizacja wizerunku medialnego instytucjonalnego Kościoła katolickiego w kontekście nadużyć niektórych duchownych wobec nieletnich. Analiza polskich tygodników opinii (2018–2019)*, „Studia Medioznawcze”, nr 21.2 (2020), s. 554–568.

⁴ List Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski *Wrażliwość i odpowiedzialność*, 22.05.2019, <https://ekai.pl/dokumenty/wrazliwosc-i-odpowiedzialnosc-slowo-biskupow-do-wiernych/> (dostęp 10.09.2019 r.).

⁵ *Oświadczenie Prymasa Polski ws. filmu Tomasza Sekielskiego*, 11.05.2019, <https://ekai.pl/oswiadczenie-prymasa-polski-ws-filmu-tomasza-sekielskiego-video/> (dostęp 10.09.2019 r.).

⁶ *Przewodniczący KEP: Dziękuję Tomaszowi Sekielskiemu*, 11.05.2019, <https://ekai.pl/przewodniczacy-kep-dziekuje-tomaszowi-sekielskiemu/> (dostęp 10.09.2019 r.).

⁷ Stenogram rozmowy dostępny jest na stronie internetowej Radia Zet: P. Nadrowski, *Prymas Polski: abp Głódź mógłby powiedzieć, na jakim etapie jest postępowanie, które zostało zgłoszone w filmie*, 15.05.2019, <https://wiadomosci.radiozet.pl/Gosc-Radia-ZET/Gosc-Radia-ZET-Wojciech-Polak-u-Beaty-Lubeckiej.-15.05.2019> (dostęp 10.09.2019 r.). Ww. wywiad można odsłuchać na kanale Youtube: *Prymas Polski o filmie T. Sekielskiego: Nie widzę w tym filmie żadnego ataku na Kościół*, <https://www.youtube.com/watch?v=umZHf0XLMVs> (dostęp 10.09.2019 r.).

jeden wspólny komunikat strony kościelnej⁸. Przyjęto założenie o komplementarnym charakterze ww. dokumentów i dyskursu polskich hierarchów⁹. Wypowiedzi duchownych mogą reprezentować różne formy narracji, w których zostają wyeksponowane odmienne kwestie, to jednak reprezentują oni tę samą instytucję, w której oficjalne stanowisko Kościoła katolickiego wobec nadużyć seksualnych niektórych duchownych wobec nieletnich formułuje Stolica Apostolska i obowiązuje ono cały Kościół. Przyjęto zatem, że przynależność abp. Gądeckiego i abp. Polaka do tego samej instytucji eklezjalnej będzie implikować komplementarność ich wypowiedzi, i że będą one skoordynowane. Przywołane wypowiedzi biskupów oraz sylwetki autorów komunikatu, tj. Radę Stałą KEP, przewodniczącego KEP oraz prymasa Polski i jednocześnie delegata KEP ds. ochrony dzieci i młodzieży, uznano za najbardziej reprezentatywny głos Kościoła hierarchicznego wobec sytuacji kryzysowej.

Sytuacje kryzysowe Kościoła katolickiego w Polsce uwyrażniają potrzebę wprowadzenia zasad skutecznej komunikacji.

METODOLOGIA BADAŃ

W podjętych badaniach wykorzystano metodę analizy dyskursu oraz metodę analizy i syntezy. Dokonano próby określenia, czy teksty spełniły zasady skutecznej komunikacji oraz czy komunikat biskupów urzeczywistnił aspekty budujące spójny wizerunek instytucji eklezjalnej: kognitywny, afektywny i konatywny.

---

⁸ W tekście zastosowano następujące skróty: List Rady Stałej KEP *Wrażliwość i odpowiedzialność* – List KEP; oświadczenie Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka ws. filmu Tomasza Sekielskiego – Oświadczenie PP; oświadczenie przewodniczącego KEP abp. Stanisława Gądeckiego – Oświadczenie przew. KEP; wywiad Beaty Lubeckiej z Radia Zet z abp. Polakiem – Wywiad PP.

⁹ Podjęta analiza dotyczyła jedynie dyskursu wyszczególnionych w tekście artykułu hierarchów Kościoła katolickiego, nawet jeśli stosowany termin „polscy biskupi” może sugerować spójność przekazu wszystkich biskupów należących do Konferencji Episkopatu Polski.

Przez dyskurs autor rozumie zdarzenie komunikacyjne, podczas którego ma miejsce przekazywanie idei i oddziaływanie na ludzi za pomocą języka. Dyskurs jest mocno uwarunkowaną społecznie usytuowaną interakcją, tj. relacją społeczną nadawców i odbiorców komunikatów, celami i potrzebami interlokutorów, ich stanem wiedzy, zestawem i hierarchią wartości oraz społecznym kontekstem komunikowania. Dyskurs jest działaniem celowym, nieprzypadkowym, intencjonalnym. Analiza dyskursu należy do metod jakościowych¹⁰. W taki też sposób ww. cechy dyskursu wykorzystano do przeprowadzenia analizy przekazu polskich biskupów.

Do zasad skutecznej komunikacji autor przyporządkował następujące: zasada skupienia, zasada dystansowania, zasada przejrzystości, zasada spójności, zasada wzajemności, zasada szacunku¹¹. Ich znaczenie w kontekście podjętego tematu autor rozumie w sposób następujący:

- zasada skupienia – biskupi rozpoznają potrzeby swoich odbiorców, skupiając się na najistotniejszych celach (ukaranie księży pedofilów, pomoc i odszkodowania dla ofiar, działania prewencyjne);
- zasada dystansowania – w relacjach interpersonalnych biskupi zachowują „dystans emocjonalny”, co pozwala im łatwiej zachować obiektywizm w problematycznych sytuacjach;
- zasada przejrzystości – biskupi jasno wyrazili swoje zamiary oraz czytelnie określili obszar działania (to pozwala wyeliminować wrażenie bycia manipulowanym oraz daje możliwość nawiązania i utrzymania więzi zaufania z adresatami przekazu);
- zasada spójności – postawy i zachowania biskupów były zgodne z zamiarami wyrażonymi w deklaratywnej formie;

---

¹⁰ M. Lisowska-Magdziarz, *Analiza tekstu w dyskursie medialnym. Przewodnik dla studentów*, Kraków 2006, s. 9, 25–31; Taż, *Dyskurs–semiotyka–wspólnota interpretacyjna. W stronę modelu zintegrowanego instrumentarium badań nad zawartością mediów (zaproszenie do dyskusji)*, „Global Media Journal. Polish Edition”, nr 1 (2006), s. 1–6 [online]; T. van Dijk, *Discourse and Ideology*, w: T. van Dijk (red.), *Discourse studies: a multidisciplinary introduction*, Los Angeles 2011, s. 379–407; T. van Dijk, *Structures of News in the Press*, w: T. van Dijk (red.) *Discourse and Communication. New Approaches to the Analysis of Mass Media Discourse and Communication*, Berlin – New York 1985, s. 82.

¹¹ Zasady te wskazywane są często w modelu biznesowym B2C. W podjętej analizie potraktowano biskupów polskich jako przedsiębiorców, zaś adresatów ich form komunikowania jako klientów. Por. R. Włodarczyk, *Determinanty skutecznej komunikacji w modelu biznesowym B2C*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie”, nr 22 (2016), s. 277–278.

- zasada wzajemności – biskupi podtrzymywali relacje interpersonalne z adresatami komunikatów, pozwalające rozpowszechniać informacje w obu kierunkach oraz stworzyć obieg informacji;
- zasada szacunku – biskupi traktowali odbiorców komunikatów w ujęciu personalistycznym.

Wypowiedzi duchownych mogą reprezentować różne formy narracji, w których zostają wyeksponowane odmienne kwestie, to jednak reprezentują oni tę samą instytucję...

Odpowiadając na pytanie, czy w biskupi skutecznie zakomunikowali swoje racje w sytuacji kryzysowej i przyczynili się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła w aspekcie kognitywnym, afektywnym i konatywnym¹², odwołano się do badań opinii publicznej i wybranych wypowiedzi zamieszczonych na opiniotwórczych polskich portalach internetowych, zarówno prawicowych, jak i lewicowo-liberalnych oraz wybranych katolickich portalach opinii¹³. Przyjęto następujące rozumienie ww. terminów:

- aspekt kognitywny – obejmuje to, co opinia publiczna wie na temat działań biskupów polskich (czy szerzej: Kościoła instytucjonalnego w Polsce) w związku z sytuacją nadużyć niektórych duchownych wobec nieletnich;
- aspekt afektywny – dotyczy uczuć, jakimi są darzeni biskupi w kontekście analizowanej sytuacji kryzysowej;

---

¹² D. Nimmo, R. Savage, *Candidates nad their images: Concepts, methods, and findings*, Santa Monica – California 1976; D. Baer, D. Bositis, R. Miller, *A Field Experimental Study of Precinct Committeeman's Canvassing Efforts in a Primary Election: Cognitive Effects*, „Annals of the International Communication Association”, nr 5 (1981), s. 651–666; D. Bositis, D. Baer, R. Miller, *Cognitive information levels, voter preferences, and local partisan political activity: A field experimental study on the effects of timing and order of message presentation*, „Political Behavior”, nr 7.3 (1985), s. 266–284.

¹³ *Raport IMM: Najbardziej opiniotwórcze media 2018 roku*, <https://www.imm.com.pl/imm-najbardziej-opiniotworcze-media-2018-roku/> (dostęp: 10.09.2019 r.); J. Iwanicki, *Wybrane innowacje kulturowe we współczesnej polskiej myśli religijnej*, „Przegląd Religioznawczy”, nr 1 (2016), s. 50.

- aspekt konatywny – dotyczy działań podejmowanych przez opinię publiczną wobec biskupów. Jest to próba określenia, poprzez komunikat zwrotny społeczeństwa, skuteczności, spójności i wiarygodności zaprezentowanych racji hierarchów.

Zmienną niezależną w podjętych badaniach jest sytuacja kryzysowa Kościoła katolickiego w związku z ujawnieniem przypadków pedofilii wśród niektórych duchownych.

Zmienną zależną jest ocena zasad skutecznej komunikacji polskich biskupów w sytuacji kryzysowej.

Autor sformułował następującą hipotezę badawczą: Komunikat biskupów polskich był komunikatem spójnym. W jego treści można odnaleźć: wyrażenie żalu i słowa przeprosin skierowane do ludzi świeckich za wyrządzone zło przez duchownych; zaprezentowanie skali problemu pedofilii wśród polskich duchownych; wskazanie środków prewencji, które zostaną wdrożone przez instytucję kościelną na przyszłość, celem ochrony małoletnich; sposoby ukarania przestępców oraz zadośćuczynienia ofiarom. Biskupi skutecznie zakomunikowali swoje racje w sytuacji kryzysowej i przyczynili się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła w aspekcie kognitywnym, afektywnym i konatywnym. Komunikowanie hierarchów respektowało zasadę skupienia, zasadę dystansowania, zasadę przejrzystości, zasadę spójności, zasadę wzajemności, zasadę szacunku.

Hipoteza badawcza składa się z następujących hipotez kierunkowych, których prawdziwość zostanie zweryfikowana:

H1: W komunikacie biskupi polscy wyrazili żal i przeprosili ludzi świeckich za wyrządzone zło przez duchownych;

H2: W komunikacie zaprezentowano skalę problemu pedofilii wśród polskich duchownych;

H3: Komunikat zawiera informacje dotyczące środków prewencji, które zostaną wdrożone przez instytucję kościelną na przyszłość, celem ochrony małoletnich;

H4: W komunikacie zaprezentowano sposoby ukarania przestępców oraz zadośćuczynienia ofiarom;

H5: Biskupi skutecznie zakomunikowali swoje racje w sytuacji kryzysowej i przyczynili się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła w aspekcie kognitywnym, afektywnym i konatywnym;

H6: Przekaz biskupów respektował wszystkie zasady skutecznej komunikacji, tj. zasadę skupienia, zasadę dystansowania, zasadę przejrzystości, zasadę spójności, zasadę wzajemności, zasadę szacunku.

WYNIKI ANALIZY. WERYFIKACJA HIPOTEZ BADAWCZYCH

Słowa przeprosin biskupów za wyrządzone zło przez duchownych (H1)

W Liście KEP można przeczytać o wykorzystywaniu seksualnym dzieci i młodzieży przez niektórych duchownych jako o przestępstwach, które są źródłem głębokiego cierpienia osób pokrzywdzonych: „Nie ma słów, aby wyrazić nasz wstyd z powodu skandali seksualnych z udziałem duchownych. Są one powodem wielkiego zgorszenia i domagają się całkowitego potępienia, a także wyciągnięcia surowych konsekwencji wobec przestępców oraz wobec osób skrywających takie czyny. Cierpienia osób pokrzywdzonych dotyczą nie tylko ich samych, ale także całych rodzin oraz wspólnot kościelnych. Przestępstwa te «przysłoniły blask Ewangelii takim mrokiem, jakiego nie znały nawet wieki prześladowań» (Benedykt XVI, List do katolików w Irlandii, 19.03.2010)”¹⁴. Biskupi przyznali, że nie dopełnili wszelkich środków ostrożności, by nie wydarzyły się wewnątrz Kościoła przestępstwa, których sprawcami są duchowni, a ofiarami osoby małoletnie: „Przyznajemy, że jako pasterze Kościoła nie uczyniliśmy wszystkiego, aby zapobiec krzywdom”.

Poniesionym szkodom „żadne słowo nie jest w stanie wynagrodzić im krzywd, jakich doznali” (List KEP). Przy okazji przeprosin hierarchowie zaapelowali o niestosowanie wobec duchownych odpowiedzialności zbiorowej: „Na zasadzie odpowiedzialności zbiorowej nie przenośmy też win konkretnych osób w sutannach na wszystkich księży. Tych czynów dopuścili się konkretni ludzie i oni powinni zostać ukarani za swoje czyny. Wesprzyjmy w tych trudnych chwilach kapłanów pracujących z poświęceniem, by nie utracili zapału i otrzymali umocnienie ze strony wiernych świeckich” (List KEP).

¹⁴ W Liście KEP zacytowano fragment *Listu do katolików w Irlandii*, autorstwa Benedykta XVI, skierowanego do wiernych w Irlandii po skandalach związanych z molestowaniem seksualnym przez duchownych. Uczynienie z Irlandii kontekstu Listu KEP może świadczyć o świadomości biskupów polskich powagi sytuacji Kościoła instytucjonalnego w Polsce, dotyczącej wagi i zakresu problemu oraz jego konsekwencji.

W oświadczeniu PP i oświadczeniu przew. KEP, które są dokumentami objętościowo bardzo krótkimi, wiele miejsca zadedykowano wyrażeniu osobistego bólu, wzruszenia i smutku po emisji filmu *Tylko nie mów nikomu*, i przekazaniu przeprosin za wyrządzoną krzywdę osobom pokrzywdzonym:

- „Jestem głęboko poruszony tym, co zobaczyłem w filmie Pana Tomasza Sekielskiego.

Ogromne cierpienie osób skrzywdzonych budzi ból i wstyd. W tym momencie przed oczami mam także dramat osób pokrzywdzonych, z którymi spotkałem się osobiście. Dziękuję wszystkim, którzy mają odwagę opowiedzieć o swoim cierpieniu. Przepraszam za każdą ranę zadaną przez ludzi Kościoła” (oświadczenie PP);

- „Ze wzruszeniem i smutkiem obejrzałem dzisiaj film pana Sekielskiego, za który pragnę podziękować reżyserowi. W przeważającej części tenor tego filmu zgadza się z moimi doświadczeniami, jakie wyniosłem z wielu rozmów przeprowadzonych z pokrzywdzonymi. (...) W imieniu całej Konferencji Episkopatu pragnę jak najmocniej przeprosić wszystkie osoby pokrzywdzone. Zdaję sobie sprawę z tego, że nic nie jest w stanie wynagrodzić im krzywd, jakie doznali” (oświadczenie przew. KEP).

**Poniesionym szkodom „żadne słowo
nie jest w stanie wynagrodzić im krzywd,
jakich doznali”.**

W wywiadzie radiowym abp Polak podkreślił poruszający moment filmu Tomasza Sekielskiego, eksponujący dramat spotkania ofiary i krzywdziciela: „Najbardziej mnie poruszyło i najbardziej zabołało, czego też wcześniej nigdy nie doświadczyłem – właśnie moment konfrontacji osób skrzywdzonych z krzywdzicielami, to znaczy sam dramat tych osób, które musiały wracać w ten sposób do traumatycznych przeżyć swojego dzieciństwa” (wywiad PP).

Przywołane fragmenty materiału badawczego dowodzą prawdziwości hipotezy kierunkowej H1: biskupi polscy wyrazili żal i przeprosili ludzi świeckich za wyrządzone zło przez duchownych.

Brak informacji w komunikatach hierarchów o skali problemu pedofilii wśród polskich duchownych (H2)

Biskupi polscy w analizowanych komunikatach z maja 2019 r. nie dookreślili skali problemu pedofilii wśród osób duchownych, którą przedstawili na 382. zebraniu plenarnym KEP, 14.03.2019. Wtedy to, w marcu 2019 r., biskupi zaprezentowali raport na temat skali wykorzystywania seksualnego przez duchownych w Kościele katolickim w Polsce w latach 1990–2018, który wskazywał 382 zgłoszone przypadki. Raport ten spotkał się jednak z krytyką, która dotyczyła m.in. niedoszacowania liczby przypadków pedofilii oraz nieuwzględnienie stopnia odpowiedzialności przełożonych kościelnych za popełnione przestępstwa¹⁵. Z tego powodu uznano hipotezę kierunkową H2 za nieprawdziwą.

Obecność w przekazie polskich biskupów informacji dotyczących planowanych środków prewencji, celem ochrony małoletnich (H3)

W analizowanych dokumentach wyjaśniono znaczenie papieskiego motu proprio *Vos estis lux mundi*, znaczenie formacji seminaryjnej kandydatów do kapłaństwa, doniosłość współpracy instytucji kościelnych z państwowymi organami ścigania, doniosłość pracy koordynatora ds. ochrony dzieci i młodzieży powołanego przez Konferencję Episkopatu Polski oraz jego współpracy z Centrum Ochrony Dziecka, konieczność pogłębionej analizy współczesnej sytuacji Kościoła w perspektywie ujawnienia nadużyć seksualnych duchownych, a także znaczenie zaplanowanego szkolenia kuratorów na czerwiec 2019 r. Celem ww. inicjatyw jest zwiększenie ochrony małoletnich:

- „Przyjmujemy z wdzięcznością nowe motu proprio papieża Franciszka, w którym Ojciec Święty nakazuje zgłaszanie takich przestępstw i przewiduje poważne kary dla przełożonych, którzy zaniedbywali swoje obowiązki chronienia

¹⁵ Zdaniem Ewy Kusz i o. Adama Żaka, błędnym jest dowodzenie, że sprawcami wykorzystywania seksualnego małoletnich są przede wszystkim osoby o orientacji czy skłonnościach homoseksualnych. Publicysta „Więzi” Zbigniew Nosowski odniósł się bardzo krytycznie do wypowiedzi abp. Jędraszewskiego i abp. Gądeckiego z konferencji prasowej z 14.03.2019, zaś Artur Sporniak z „Tygodnika Powszechnego” uznał działania KEP dotyczące pedofilii w Kościele za spóźnione. Zob. K. Kleczka, „Franciszek złapałby się za głowę”. Publicyści o prezentacji polskiego raportu na temat wykorzystywania seksualnego w Kościele, 15.03.2019, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,37655,franciszek-zlupalby-sie-za-glowe-publicysci-o-prezentacji-polskiego-raportu-na-temat-wykorzystywania-seksualnego-w-kosciole.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

owczarni Chrystusowej. Pamiętamy też o tym, że według zawartych w tym dokumencie nowych norm prawa kościelnego nikogo przy zgłaszaniu przestępstwa nie wolno zobowiązywać do milczenia. Zrobimy wszystko, co w naszej mocy, aby te zgłoszenia w instytucjach kościelnych przebiegały ze współczuciem i z jak największą wrażliwością oraz w poczuciu bezpieczeństwa dla każdej osoby i jej dramatu. Będziemy też nadal zgłaszać przestępstwa państwowym organom ścigania” (List KEP);

- „Zwracamy coraz większą uwagę na wychowanie w seminariach i kształtowanie osobowości przyszłych księży. Nie chcemy dopuścić, aby w szeregach duchowieństwa znalazły się osoby niedojrzałe, niezdolne do wierności złożonym ślubom i przyrzeczeniom. Ponadto, od sześciu lat koordynator ds. ochrony dzieci i młodzieży powołany przez Konferencję Episkopatu Polski organizuje wraz z zespołem współpracowników Centrum Ochrony Dziecka liczne szkolenia dla duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego. Przygotowujemy w diecezjach i w zgromadzeniach zakonnych także system zapobiegania; ma on pomóc ochronić dzieci i młodzież przed potencjalnym wykorzystaniem seksualnym. Chcemy, by ich bezpieczeństwo stało się priorytetem we wszystkich środowiskach” (List KEP);
- „Ujawnione informacje pokazują jak bardzo potrzebne są przepisy najnowszego dokumentu papieża Franciszka (motu proprio *Vos estis lux mundi*). Trzeba wyjaśnić wszystkie sprawy. Nikt w Kościele nie może uchylać się od odpowiedzialności. Musimy chronić dzieci i młodzież. Dla Kościoła nie ma innej drogi” (oświadczenie PP);
- „Jestem przekonany, że także ten film przyczyni się do jeszcze dokładniejszego przestrzegania wytycznych dotyczących ochrony dzieci i młodzieży w Kościele, jak i do wprowadzenia w życie zasad prewencji w każdej diecezji przez wszystkich księży biskupów oraz do przestrzegania przedwczoraj ogłoszonego motu proprio papieża Franciszka. (...) Z pewnością także ten film przyczyni się do jeszcze surowszego potępienia przestępstwa pedofilii, na które nie może być miejsca w Kościele. Niektóre sprawy ukazane w filmie były już znane, inne nieznanne. Te znane trzeba raz jeszcze dokładnie przeanalizować, w przypadku nieznanych należy rozpocząć procesy tak, aby dobro pokrzywdzonych było chronione przede wszystkim i nade wszystko” (oświadczenie przew. KEP);

- „Przede wszystkim musimy najpierw jeszcze raz zrobić analizę tego wszystkiego, o czym pani mówi, aktualnej sytuacji, i pokazać, jakie kroki będziemy podejmować w tej aktualnej sytuacji” (wywiad PP).

Wizyta abp. Scicluny w Polsce w czerwcu 2019 r., zdaniem abp. Polaka, ma pomóc hierarchom Kościoła skuteczniej nadzorować księży po wyrokach, „wzmocnić nadzór przez tych kuratorów, którzy będą raportować niemal codziennie do biskupa”, podnieść kompetencje instytucji kościelnych w związku z rozpatrywaniem przypadków nadużyć seksualnych, zwiększyć bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w instytucjach kościelnych (wywiad PP).

Hipotezę kierunkową H3 należy uznać za prawdziwą. Komunikat biskupów zawierał informacje dotyczące środków prewencji, które zostaną wdrożone przez instytucję kościelną na przyszłość, celem ochrony małoletnich.

Brak informacji w komunikatach biskupów na temat sposobów ukarania przestępców oraz zadośćuczynienia ofiarom (H4)

W komunikacie biskupi nie zaprezentowali sposobów ukarania przestępców oraz sposobu udzielenia pomocy ofiarom nadużyć. Nie podjęto kwestii zadośćuczynienia finansowego pokrzywdzonym przez sprawców bądź przez instytucje kościelne, do których przynależeli ci, którzy dopuścili się czynów pedofilskich. Z tego też powodu uznano hipotezę kierunkową H4 za nieprawdziwą.

W Liście KEP można jedynie odnaleźć ogólny apel dotyczący przywrócenia pokrzywdzonym przestrzeni do normalnego życia, apel o odbudowanie zaufania wobec duszpasterzy i biskupów. Biskupi proszą w liście „osoby pokrzywdzone przez duchownych, aby zgłaszały doznaną krzywdę do przełożonych kościelnych oraz do odpowiednich organów państwowych”. Hierarchowie deklarują, że we wszystkich diecezjach i wielu prowincjach kościelnych został wyznaczony delegat upoważniony do przyjmowania zgłoszeń o wykorzystaniu seksualnym małoletnich przez osobę duchowną. Do jego zadań należy także pomoc w otrzymaniu wsparcia psychologicznego, prawnego i duszpasterskiego (List KEP).

Nieskuteczna komunikacja kryzysowa (H5)

Badania opinii publicznej i wypowiedzi publicystów dowodzą, że komunikaty biskupów nie przyczyniły się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła w aspekcie kognitywnym, afektywnym i konatywnym.

W aspekcie kognitywnym należy zauważyć, że wiedza opinii publicznej na temat działań Kościoła hierarchicznego w Polsce w związku z sytuacją nadużyć niektórych duchownych wobec nieletnich jest wciąż wybrakowana, cząstkowa, a przez to naznaczona wieloma domysłami i przypuszczeniami.

Badania opinii publicznej i wypowiedzi publicystów dowodzą, że komunikaty biskupów nie przyczyniły się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła.

Opracowany w marcu 2019 r. raport Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego ujawnił jedynie 382 zgłoszone przypadki przestępstw seksualnych popełnionych na nieletnich i 625 ich ofiar, w większości chłopców, w tym 345 poniżej 15. roku życia i 280 w grupie 15–18 lat¹⁶. Komunikaty z maja 2019 r. nie wniosły nowych danych do raportu ISKK. W opinii Adama Szostkiewicza „pełny obraz skali i mechanizmów pedofilii w Kościele w Polsce raczej nie powstanie, póki sprawą nie zajmie się grupa badawcza niezależna od władz kościelnych i politycznych, a mająca mandat społeczny”. Zdaniem publicysty „Polityki”, prezentowane dane kościelne budzą wątpliwość ich wiarygodności i są nie do zweryfikowania¹⁷. Podobną opinię wyraził Tomasz Terlikowski, którego zdaniem dane zaprezentowane przez KEP są „solidnie okrojone”¹⁸. Jak zauważa publicysta katolicki, w ankietach rozsyłanych do diecezji i zgromadzeń zakonnych, „nie uwzględniono przypadków molestowania tzw. bezbronnych dorosłych, czyli na przykład kleryków molestowanych przez swoich przełożonych zakonnych czy biskupów”¹⁹. Tomasz Krzyżak podkreśla odmowną postawę biskupów, poproszonych przez Tomasza Sekielskie-

---

¹⁶ A. Szostkiewicz, *W sprawie pedofilii biskupi mało wiedzą, ale dużo mówią*, 14.03.2019, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1785870,1,w-sprawie-pedofilii-biskupi-malo-wiedza-ale-duzo-mowia.read> (dostęp 10.09.2019 r.).

¹⁷ Tamże.

¹⁸ K. Kleczka, dz. cyt.; T. Terlikowski, *Ważny krok, ale to wciąż za mało [KOMENTARZ]*, 14.03.2019, https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/wazny-krok-ale-to-wciaz-za-malo-komentarz/0112ymy?utm_source=deon&utm_medium=referal&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&utm_v=2 (dostęp 10.09.2019 r.).

¹⁹ Tamże.

go o wypowiedź w filmie *Tylko nie mów nikomu* na temat skali problemu pedofilii w Kościele polskim. Zdaniem publicysty, milczenie KEP rodzi nieufność i niechęć do instytucji eklezjalnej oraz przekonanie opinii publicznej, że Kościół w sprawach pedofilskich nic nie robi²⁰.

Z kolei w aspekcie afektywnym należy podkreślić nieufność Polaków wobec przekazu zakomunikowanego przez biskupów oraz niewiarę w skuteczność podejmowanych działań przez polskich biskupów. Wyniki sondażu Instytutu Badań Pollster przeprowadzonego w dniach 16–17.05.2019 na próbie 1092 dorosłych Polaków i opublikowanego na łamach „Super Expressu”, dowodzą konieczności wyjaśnienia przestępstw pedofilii wśród duchownych przez komisję niezależną od Kościoła instytucjonalnego. Na pytanie: *Czy powinna powstać niezależna od Kościoła komisja, która wyjaśniałaby przypadki molestowania seksualnego przez księży i ukrywania takich sytuacji*, 84 proc. ankietowanych odpowiedziało „tak”. „Nie” odpowiedziało 9 proc. badanych, a 7 proc. uznało, że „trudno powiedzieć”²¹. Z kolei 62 proc. badanych w tymże sondażu uważa, iż zjawiskiem powszechnym było to, że biskupi ukrywali informacje na temat molestowania seksualnego przez księży. Nie zgadza się z tym tylko 2 proc. ankietowanych – wynika z publikacji „Super Expressu”²².

Adam Szostkiewicz wskazuje podstawową trudność w możliwości powstania niezależnej od instytucji kościelnej komisji, która określiłaby skalę problemu pedofilii. Jest to sojusz polityczny biskupów z PiS²³. W opinii Tomasza Terlikowskiego, Kościół w Polsce nie jest gotowy do ujawnienia archiwów zewnętrznej instytucji, stąd apeluje o powstanie komisji wewnętrzkościelnej, która byłaby w stanie określić skalę przestępstw z lat 1945–2018. Terlikowski nie dostrzega w Kościele polskim pozytywnych wzorów i „nie ma on wrażenia, by którykolwiek Kościół lokalny był wzorem do naśladowania”²⁴.

²⁰ T. Krzyżak, *Film Sekielskiego nie jest antykościelny, chociaż takim się właśnie wydaje*, 11.05.2019, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/komentarze/art,3632,film-sekielskiego-nie-jest-antykoscielny-chociaz-takim-sie-wlasnie-wydaje.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

²¹ PAP, *Polacy chcą komisji dla księży ws. pedofilii? SONDAŻ*, 22.05.2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/598396,sondaz-polacy-komisja-ksieza-kosciol-pedofilia-molestowanie-seksualne.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

²² Tamże.

²³ A. Szostkiewicz, *Jak walczyć z pedofilią w Kościele, gdy rządzi PiS?*, 14.05.2019, <https://szostkiewicz.blog.polityka.pl/2019/05/14/jak-walczy-z-pedofilia-w-kosciele-gdy-rzadzi-pis/> (dostęp 10.09.2019 r.).

²⁴ T. Terlikowski, *Nawet jeśli państwo powoła swoją komisję, to Kościół powinien powołać własną*, 23.05.2019, <http://wiesz.com.pl/2019/05/23/pedofilia-w-kosciele-nawet-jesli-panstwo-powola-swoja-komisje-to-kosciol-powinien-powolac-wlasna/> (dostęp 10.09.2019 r.).

W aspekcie konatywnym należy zauważyć, że komunikat biskupów nie jest dostatecznie skuteczny, aby przekonać opinię publiczną do zaprezentowanych racji. Nie zawierał on szczegółowych danych dotyczących skali pedofilii w polskim Kościele. Komunikat hierarchów był raczej jedynie reakcją na film *Tylko nie mów nikomu*. Opinia publiczna domaga się od Kościoła nie komunikatów słownych czy też wielokrotnego ponawiania uczuć żalu, smutku i bólu, ale raczej czynów i decyzji wobec sprawców pedofilii i tych, którzy są współodpowiedzialni za te przestępstwa oraz poniesienia odpowiedzialności przez Kościół instytucjonalny za przestępstwa jego duchownych. Badania opinii publicznej dowodzą, że 70% Polaków jest za wypłacaniem przez Kościół odszkodowań dla ofiar księży pedofilów. Tak wynika z sondażu przeprowadzonego w dniach 17–18.05.2019 przez Instytut Badań Rynkowych i Społecznych IBRiS: 56.8% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”, a 17.3% „raczej tak”. 12.8% zapytanych osób jest odmiennego zdania – 4.5% na „zdecydowanie nie” i 8.3% na „raczej nie”. 13% ankietowanych odpowiedziało „trudno powiedzieć”²⁵. W sondażu padło również pytanie, czy film dokumentalny braci Sekielskich *Tylko nie mów nikomu* będzie miał wpływ na pozycję Kościoła w Polsce, rozumianego jako wspólnota wiernych. Zaledwie 7.1% ankietowanych odpowiedziało, że produkcja pozytywnie wpłynie na Kościół – 3% osób uważa, że „zdecydowanie wzmocni”, a 4.1%, że „raczej wzmocni”. 27.8% jest zdania, że film „zdecydowanie osłabi” pozycję Kościoła. 25.3% ankietowanych odpowiedziało, że „nie wpłynie na Kościół”, a 14% zaznaczyło rubrykę „trudno powiedzieć”. Instytut pytał także o to, czy powinna powstać państwowa komisja ds. pedofilii wśród duchownych. 46.2% zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”, 23.4% „raczej tak”, 10.3% „zdecydowanie nie”, 11% „raczej nie”, a 9.1% ankietowanych odpowiedziało „nie wiem”²⁶.

Przywołany we wprowadzeniu artykułu *Komunikat z badań CBOS nr 88/2019* (Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży) dowodzi niewłaściwej reakcji polskiego Kościoła na ujawnione informacje o wykorzystywaniu seksualnym, mimo słownych komunikatów biskupów²⁷. Takiego zdania jest 51 proc. ankietowanych. 87 proc. badanych uważa, że niewystarczająca

---

²⁵ *Odszkodowania od Kościoła dla ofiar pedofilii wśród duchownych? Sondaż IBRiS*, 21.05.2019, <https://www.dziennikwschodni.pl/kraj-swiat/odszkodowania-od-kosciola-dla-ofiar-pedofilii-wsrod-duchownych-sondaz-ibris,n,1000243210.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

²⁶ Tamże.

²⁷ A. Głowacki, *Komunikat z badań CBOS nr 88/2019. Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży*, <https://www.cbos.pl/PL/publikacje/raporty.php> (dostęp 10.09.2019 r.).

reakcja Kościoła na przypadki pedofilii doprowadza do obniżenia autorytetu tej instytucji, a 58 proc. jest jednocześnie zdania, że skala pedofilii wśród księży jest znacznie większa, niżby to wynikało z ujawnionych już spraw²⁸. Sondaż CBOS podejmuje także kwestię przemilczaną w poddanych analizie dokumentach, tj. konsekwencje wobec przestępców. „91 proc. badanych uważa, że księża, którzy dopuścili się wykorzystywania seksualnego małoletnich, powinni być w każdym przypadku odsunięci od pracy z dziećmi, a 85 proc., że powinni oni także być odsunięci od publicznego sprawowania kultu. Zdecydowana większość ankietowanych (71 proc.) jest zdania, że konsekwencje przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci przez księży powinni ponieść sami kapłani oraz ci biskupi, którzy ukrywali informacje na ten temat”²⁹.

Sondaż IBRiS, przeprowadzony dla opiniotwórczego portalu Interia.pl, zrealizowany w dniach 30.08–2.09.2019, potwierdza wyniki sondażu CBOS. Na pytanie *Jak ocenia Pan/i działania podjęte przez polski Kościół w sprawie przypadków seksualnego wykorzystywania nieletnich przez duchownych?*, 47,9 proc. badanych wskazało, że działania Kościoła są „zdecydowanie niewystarczające”. Za „raczej niewystarczające” uznało je 23,5 proc. respondentów³⁰.

Hipotezę kierunkową H5 uznano za nieprawdziwą.

Nierespektowanie zasad skutecznej komunikacji (H6)

Dotychczasowa analiza treści komunikatów biskupów polskich oraz wyniki badań opinii publicznej, jako reakcja na działania instytucji kościelnej, umożliwiają dokonanie oceny respektowania przez Kościół instytucjonalny zasad skutecznej komunikacji: zasady skupienia, zasady dystansowania, zasady przejrzystości, zasady spójności, zasady wzajemności, zasady szacunku.

Biskupi polscy jedynie częściowo wyszli naprzeciw oczekiwaniom odbiorców. Owszem, wyrazili żal i ból w kontekście nadużyć seksualnych duchownych, jak również przedstawili prace dotyczące wdrożenia zasad mających chronić osoby

²⁸ *Reakcja Kościoła na ujawnione przypadki pedofilii (nie)właściwa? Sondaż CBOS*, 8.07.2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/602088,sondaz-cbos-kosciol-pedofilia-reakcja-polacy-dzieci-ksiadz.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

²⁹ Tamże.

³⁰ *Polacy negatywnie o działaniach Kościoła w sprawie pedofilii. Sondaż IBRiS dla Interii*, 5.09.2019, <https://fakty.interia.pl/raporty/raport-pedofilia-w-kosciele/aktualnosci/news-polacy-negatywnie-o-dzialaniach-kosciola-w-sprawie-pedofilii,nId,3186868> (dostęp 10.09.2019 r.).

małoletnie w Kościele, to jednak brak uszczegółowionego raportu na temat skali pedofilii wśród duchownych oraz brak stanowiska biskupów w sprawie odszkodowań finansowych dla ofiar, dowodzi, że zasada skupienia nie była respektowana.

Należy zauważyć, że biskupi polscy jasno wyrazili swoje zamiary oraz czytelnie określili obszar działania, tym samym, można stwierdzić, że zasada przejrzystości była respektowana. Biskupi nie zobowiązali się do takich działań, które przerastałyby ich możliwości, i w konsekwencji, pozostałyby tylko na poziomie deklaracyjnym.

Komunikaty biskupów nie pozwalają na określenie stopnia „dystansu emocjonalnego” w relacjach interpersonalnych. Wypowiedzi hierarchów wyraziły ich ból i współczucie, które zostały skierowane do wszystkich, którym zależy na tym, aby sprawy oczyszczenia Kościoła z pedofilii przebiegły jak najskuteczniej. Nie były one jednak spersonalizowane, tj. skierowane do adresatów wskazanych z imienia i nazwiska. Tym samym autorowi trudno jest określić stopień realizacji zasady dystansowania.

Biskupi respektowali zasadę spójności. Postawy i zachowania biskupów były zgodne z zamiarami wyrażonymi w deklaracyjnej formie. Potwierdzają to m.in.: wdrażanie w życie zasad zawartych w dokumencie papieskim *Vos estis lux mundi*, trwanie i szkolenie delegatów KEP w Centrum Ochrony Dziecka, spotkania biskupów z ofiarami nadużyć.

Respektowanie zasady wzajemności dowodzą systematyczne spotkania biskupów z dziennikarzami, prace biura prasowego KEP i jej rzecznika, czy myśląc szerszej, przyjęta polityka informacyjna KEP, która uwzględnia zasady public relations³¹.

Biskupi traktowali adresatów komunikatów w ujęciu personalistycznym, tym samym należy stwierdzić, że zasada szacunku była respektowana. Szczególną atencją zostały obdarzone ofiary nadużyć: respektowanie ich godności oraz fundamentalnych praw człowieka.

Podsumowując, należy skonstatować, że zasada skupienia nie została przez biskupów respektowana, pozostałe zaś były respektowane. Nie można zatem mówić o prawdziwości hipotezy kierunkowej H6. Nie jest prawdą, że przekaz biskupów respektował wszystkie zasady skutecznej komunikacji, tj. zasadę skupienia, zasadę dystansowania, zasadę przejrzystości, zasadę spójności, zasadę wzajemności, zasadę szacunku.

---

³¹ G. Polok, A. Put, *Wykorzystanie nowych mediów przez Kościół katolicki w Polsce*, „Prace Naukowe/Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach”, tom „Public relations w przestrzeni publicznej” 2018, s. 86–103; K. Marcyński, *Kościół na informacyjnej autostradzie*, w: M. Przybysz, K. Marcyński (red.), *Media i Kościół. Polityka informacyjna Kościoła*, Warszawa 2011, s. 19–35.

Zważywszy, że hipotezy kierunkowe H2, H4, H5 i H6 były nieprawdziwe, tym samym należy uznać za fałszywą hipotezę badawczą.

Nie jest zatem prawdą, że:

„Komunikat biskupów polskich był komunikatem spójnym. W jego treści można odnaleźć: wyrażenie żalu i słowa przeprosin skierowane do ludzi świeckich za wyrządzone zło przez duchownych; zaprezentowanie skali problemu pedofilii wśród polskich duchownych; wskazanie środków prewencji, które zostaną wdrożone przez instytucję kościelną na przyszłość, celem ochrony małoletnich; sposoby ukarania przestępców oraz zadośćuczynienia ofiarom. Biskupi skutecznie zakomunikowali swoje racje w sytuacji kryzysowej i przyczynili się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła w aspekcie kognitywnym, afektywnym i konatywnym. Komunikowanie hierarchów respektowało zasadę skupienia, zasadę dystansowania, zasadę przejrzystości, zasadę spójności, zasadę wzajemności, zasadę szacunku.”

WNIOSKI

Oczekiwania opinii publicznej wobec KEP wykraczają poza sferę deklaracji słownych hierarchów. Nawet jeśli biskupi polscy wyrazili żal i przeprosili ludzi świeckich za wyrządzone zło przez duchownych, to społeczeństwo domaga się pociągnięcia do odpowiedzialności także tych przełożonych kościelnych, którzy kryli sprawców przestępstw.

Biskupi komunikowali stan organizacji kościelnej na podstawie rzeczywistych danych liczbowych, ale w podjętym studium przypadku skuteczne komunikowanie domaga się sprecyzowania rzeczywistej skali problemu pedofilii wśród osób duchownych, określenia sposobu ukarania przestępców oraz sposobu pomocy ofiarom przez instytucję kościelną. Ogólne deklaracje biskupów są niewystarczające, aby zyskać zrozumienie społeczne dla prowadzonych działań. W konsekwencji badania opinii publicznej dowodzą, że komunikaty biskupów nie przyczyniły się do budowania pozytywnego wizerunku instytucji Kościoła w aspekcie kognitywnym, afektywnym i konatywnym. Przeprowadzona analiza prowadzi do konkluzji, że komunikowanie polskich biskupów w kontekście kryzysu pedofilii nie spełniło warunków skutecznej komunikacji.

BIBLIOGRAFIA

Literatura przedmiotu

- Baer D., Bositis D., Miller R., *A Field Experimental Study of Precinct Committeeman's Canvassing Efforts in a Primary Election: Cognitive Effects*, „Annals of the International Communication Association”, nr 5 (1981), s. 651–666.
- Bositis D., Baer D., Miller R., *Cognitive information levels, voter preferences, and local partisan political activity: A field experimental study on the effects of timing and order of message presentation*, „Political Behavior”, nr 7.3 (1985), s. 266–284.
- Iwanicki J., *Wybrane innowacje kulturowe we współczesnej polskiej myśli religijnej*, „Przełęcz Religioznawczy”, nr 1 (2016), s. 43–57.
- Leśniczak R., *Personalizacja wizerunku medialnego instytucjonalnego Kościoła katolickiego w kontekście nadużyć niektórych duchownych wobec nieletnich. Analiza polskich tygodników opinii (2018–2019)*, „Studia Medioznawcze”, nr 21.2 (2020), s. 554–568.
- Lisowska-Magdziarz M., *Analiza tekstu w dyskursie medialnym. Przewodnik dla studentów*, Kraków 2006.
- Lisowska-Magdziarz M., *Dyskurs-semiotyka-wspólnota interpretacyjna. W stronę modelu zintegrowanego instrumentarium badań nad zawartością mediów (zaproszenie do dyskusji)*, „Global Media Journal. Polish Edition”, nr 1 (2006), [online].
- Marcyński K., *Kościół na informacyjnej autostradzie*, w: M. Przybysz, K. Marcyński (red.), *Media i Kościół. Polityka informacyjna Kościoła*, Warszawa 2011, s. 19–35.
- Nimmo D., Savage R., *Candidates and their images: Concepts, methods, and findings*, Santa Monica – California 1976.
- Polok G., Put A., *Wykorzystanie nowych mediów przez Kościół katolicki w Polsce*, „Prace Naukowe/Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach”, tom „Public relations w przestrzeni publicznej” 2018, s. 86–103.
- van Dijk T., *Discourse and Ideology*, w: T. van Dijk (red.), *Discourse studies: a multidisciplinary introduction*, Los Angeles 2011, s. 379–407.
- van Dijk T., *Structures of News in the Press*, w: T. van Dijk (red.) *Discourse and Communication. New Approaches to the Analysis of Mass Media Discourse and Communication*, Berlin – New York 1985, s. 69–93.
- Włodarczyk R., *Determinanty skutecznej komunikacji w modelu biznesowym B2C*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie”, nr 22 (2016), s. 274–282.

Źródła internetowe

- Antoń-Jucha A., *„Tylko nie mów nikomu” Tomasza Sekielskiego na YouTube. Film, który wstrząsnął Kościołem. Lubelskie komentarze*, 12.05.2019, <https://www.dziennikwschodni.pl/lublin/tylko-nie-mow-nikomu-tomasza-sekielskiego-na-youtube-film-ktory-wstrzasnal-kosciolem-lubelskie-komentarze,n,1000242705.html> (dostęp 10.09.2019 r.).

- Głowacki A., *Komunikat z badań CBOS nr 88/2019. Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży*, <https://www.cbos.pl/PL/publikacje/raporty.php> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Kleczka K., „Franciszek złapałby się za głowę”. *Publicyści o prezentacji polskiego raportu na temat wykorzystywania seksualnego w Kościele*, 15.03.2019, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,37655,franciszek-zlapalby-sie-za-glowe-publicysci-o-prezentacji-polskiego-raportu-na-temat-wykorzystywania-seksualnego-w-kosciele.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- „Kler” sprawił, że pobiliśmy rekord! *W 2018 roku sprzedano ponad 57 milionów biletów do kin*, 24.12.2018, <https://film.dziennik.pl/news/artykuly/587909,frekwencja-kino-wa-2018-rekord-hity.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Krzyżak T., *Film Sekielskiego nie jest antykościelny, chociaż takim się właśnie wydaje*, 11.05.2019, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/komentarze/art,3632,film-sekielskiego-nie-jest-antykoscielny-chociaz-takim-sie-wlasnie-wydaje.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- List Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski *Wrażliwość i odpowiedzialność*, 22.05.2019, <https://ekai.pl/dokumenty/wrazliwosc-i-odpowiedzialnosc-slowo-biskupow-dowiernych/> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Lubelska debata o kondycji kościoła w Polsce. O. Ludwik Wiśniewski: „Oczekuję mocnych gestów od biskupów”*, 12.05.2019, <https://www.dziennikwschodni.pl/magazyn/lubelska-debata-o-kondycji-kosciola-w-polsce-o-ludwik-wisniewski-oczekuje-mocnych-gestow-od-biskupow,n,1000242598.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Nadrowski P., *Prymas Polski: abp Głódź mógłby powiedzieć, na jakim etapie jest postępowanie, które zostało zgłoszone w filmie*, 15.05.2019, <https://wiadomosci.radiozet.pl/Gosc-Radia-ZET/Gosc-Radia-ZET-Wojciech-Polak-u-Beaty-Lubeckiej.-15.05.2019> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Odszkodowania od Kościoła dla ofiar pedofilii wśród duchownych? Sondaż IBRIS*, 21.05.2019, <https://www.dziennikwschodni.pl/kraj-swiat/odszkodowania-od-kosciola-dla-ofiar-pedofilii-wsrod-duchownych-sondaz-ibris,n,1000243210.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Oświadczenie Prymasa Polski ws. filmu Tomasza Sekielskiego*, 11.05.2019, <https://ekai.pl/oswiadczenie-prymasa-polski-ws-filmu-tomasza-sekielskiego-video/> (dostęp 10.09.2019 r.).
- PAP, *Polacy chcą komisji dla księży ws. pedofilii? SONDAŻ*, 22.05.2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/598396,sondaz-polacy-komisja-ksieza-kosciol-pedofilia-molestowanie-seksualne.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Polacy negatywnie o działaniach Kościoła w sprawie pedofilii. Sondaż IBRIS dla Interii*, 5.09.2019, <https://fakty.interia.pl/raporty/raport-pedofilia-w-kosciele/aktualnosci/news-polacy-negatywnie-o-dzialaniach-kosciola-w-sprawie-pedofilii,nId,3186868> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Prymas Polski o filmie T. Sekielskiego: Nie widzę w tym filmie żadnego ataku na Kościół*, <https://www.youtube.com/watch?v=umZHf0XLMVs> (dostęp 10.09.2019 r.).

- Przewodniczący KEP: Dziękuję Tomaszowi Sekielskiemu*, 11.05.2019, <https://ekai.pl/przewodniczacy-kep-dziekuje-tomaszowi-sekielskiemu/> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Raport IMM: Najbardziej opiniotwórcze media 2018 roku*, <https://www.imm.com.pl/imm-najbardziej-opiniotwórcze-media-2018-roku/> (dostęp: 10.09.2019 r.).
- Reakcja Kościoła na ujawnione przypadki pedofilii (nie)właściwa? Sondaż CBOS*, 8.07.2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/602088,sondaz-cbos-kosciol-pedofilia-reakcja-polacy-dzieci-ksiadz.html> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Szostkiewicz A., *Jak walczyć z pedofilią w Kościele, gdy rządzi PiS?*, 14.05.2019, <https://szostkiewicz.blog.polityka.pl/2019/05/14/jak-walczyz-z-pedofilia-w-kosciele-gdy-rzadzi-pis/> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Szostkiewicz A., *W sprawie pedofilii biskupi mało wiedzą, ale dużo mówią*, 14.03.2019, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1785870,1,w-sprawie-pedofilii-biskupi-malo-wiedza-ale-duzo-mowia.read> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Terlikowski T., *Nawet jeśli państwo powoła swoją komisję, to Kościół powinien powołać własną*, 23.05.2019, <http://wiesz.com.pl/2019/05/23/pedofilia-w-kosciele-nawet-jesli-panstwo-powola-swoja-komisje-to-kosciol-powinien-powolac-wlasna/> (dostęp 10.09.2019 r.).
- Terlikowski T., *Ważny krok, ale to wciąż za mało [KOMENTARZ]*, 14.03.2019, https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/wazny-krok-ale-to-wciaz-za-malo-komentarz/0112ymy?utm_source=deon&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&utm_v=2 (dostęp 10.09.2019 r.).
- „Tylko nie mów nikomu” – ile wyświetleń zdobył film o pedofilii w ciągu tygodnia od premiery?*, 18.05.2019, <https://www.antyradio.pl/Film/News/Tylko-nie-mow-nikomuu-ile-wyswietlen-zdoby-l-film-o-pedofilii-w-ciagu-tygodnia-od-premiery-31869> (dostęp 10.09.2019 r.).

Biogram

Rafał Leśniczak – doktor habilitowany nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Kierownik Katedry Komunikacji Społecznej, Public Relations i Nowych Mediów Instytutu Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa UKSW w Warszawie. Jest autorem ponad 60 publikacji naukowych z zakresu mediów, religii i polityki. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół komunikowania politycznego, analizy wizerunku prasowego instytucji, organizacji, liderów politycznych, procesów personalizacji i mediatyzacji, public relations oraz teorii komunikowania masowego.

ORCID: 0000-0003-0099-4327